

Posudek oponenta na doktorskou práci Mgr.Evy Landové:

Druhově specifické strategie učení : význam procesů vedoucích ke vzniku potravní averze a zvláštní případ sociálního přenosu.

(katedra zoologie, odd.ekologie a etologie, PřF UK Praha)

Školitel : RNDr.Roman Fuchs, CSc.

Předložená práce zahrnuje jedenáct úvodních stran, obsahujících vlastní úvod, obecné a teoretické komentáře k otázkám aposematismu a komentář k pěti publikacím a rukopisům, z nichž se vlastní práce skládá, a následně tyto spisy samotné. Čtyři z prací se zabývají vlastním problémem reakcí ptačích predátorů, zejména různých druhů sýkor, na aposematickou kořist, většinou ruměnici pospolnou, *Pyrrhocoris apterus*. Pátá práce se obírá nezávislým vznikem sociálně tradované techniky otvírání borových šišek krysami v Izraeli a na Kypru a s předchozími souvisí tématem sociální tradice u zvířat, důležitým i v otázkách kolem reakcí predátorů na aposematické hmyzy. Dvě z prací již vyšly ve vyložené prestižních časopisech (*Biological Journal of the Linnean Society*, *Behavioral Ecology*), další je přijata do *Israel Journal of Ecology and Evolution*. Další dvě práce vznikly teprve před nedávnem a dosud „submitovány“ nejsou. U posledních třech jmenovaných prací je adeptka první a hlavní autorkou ze čtyř, resp.tří autorů, u prvních dvou druhou ze šesti, respektive devátou z devíti. Trend k autorství velkých kolektivů, šířící se v posledních dobách z oblasti molekulární biologie i do etologicko-ekologických disciplín, činí z formálního stanovování autorského podílu disciplínu samu o sobě, která podle svých kritérií a jejich momentálního nastavení může rozhodovat o bytí a nebytí adeptů. Oponent s jistou špatně potlačovanou nostalgií vzpomíná na doby zoologů-solitérů, kde podobné starosti odpadly a bylo možno se věnovat problémům věčným. Proto by rád požádal při obhajobě vedoucího doktorské práce, aby jako nejzasvěcenější osoba ještě jednou před komisí ohodnotil autorský podíl adeptky, kterou oponent ostatně již po léta zná jako nadšenou zoologickou pracovníci v laboratoři i terénu. Posuzovatel rovněž zná komplikovanost otázek kolem vzniku aposematismu a úskalí praktického výzkumu jeho účinků na predátory a je s adeptkou zajedno ve většině obecných vývodů, které prezentuje v úvodních kapitolách. Neobyčejné množství literatury, publikované od roku 1867 k tomuto tématu (obhajoba kandidátní doktorské práce spadá právě na 140.výročí publikace Wallaceovy

koncepte aposematismu, či tehdy „warning colouration“) ukazuje, že problematika je mimořádně spleťtá a paušalizující předpoklady v různých směrech se většinou ukázaly mylnými. Přesto je oponent stejně jako kandidátka přesvědčen, že aposematická zbarvení jsou alespoň v určitých konkrétních případech bazálně funkční a nespádají spolu s mimetickými jevy do oblasti biologické kulturní historie a folkloristiky, jak někteří autoři (Heikertinger, Zrzavý) soudili či soudí. Autorka má naprostou pravdu i v tom, že dosavadní diskuse o aposematismu značně podceňovaly i rozdílnost reakcí na tentýž typ kořisti u různých exemplářů téhož druhu, přičemž je třeba parafrázovat bonmot kolegy Frynty : „Pokusný živočich se za přesně definovaných podmínek chová tak, jak se mu právě zachce“. Oponent by úvodním pasážím vytkl spíše zběžnou stylizaci s chybami v interpunkci a větné vazbě a řadu překlepů ve vědeckých jménech živočichů či jejich mylnou identifikaci v češtině (např. *Colinus virginianus* není „tetřívka“). Za objevené, novátorské a zdůrazněné hodné má naopak mnohé dílčí poznatky publikované v pěti předkládaných pracích, zejména pak poznatek o výrazném vlivu aposematického zbarvení kořisti nikoli na rychlost učení u sýkor koňader, ale na kvalitu dlouhodobé paměti u tohoto druhu (práce III) a o roli sociálního učení pro vznik averzivního chování (práce IV). I velká odlišnost vrozených potravních preferencí mezi různými druhy sýkor je pozoruhodná a značně rozbíjející starší a původní schémata uvažování o možnostech funkce aposematismu vůbec. Oponent má korpus předložených prací za kvalitní příspěvek k etologickým aspektům úlohy predátorů v oblasti problematiky vzniku a funkce aposematických zbarvení a úlohy sociální tradice v živočišných společenstvech a navrhuje kandidátce po vystoupení školitele a druhého oponenta a zdárné obhajobě před komisí udělit titul „doktor“.

V Praze, 30.5.2007

Prof.RNDr.Stanislav Komárek, Dr.
Kat.fil.a děj.přír.věd PŘF UK Praha